

İSMAİL SAYMAZ • Kimsesizler Cumhuriyeti

İletişim Yayınları 2679 • Bugünün Kitapları 235

ISBN-13: 978-975-05-2513-1

© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1. BASKI 2018, İstanbul

EDİTÖR Ahmet İnsel

YAYINA HAZIRLAYAN Emre Bayın

DİZİ KAPAK TASARIMI Suat Aysu

KAPAK Cihangir Aytuğ

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Celal Galip

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İSMAİL SAYMAZ

Kimsesizler Cumhuriyeti

ISMAIL SAYMAZ Rize'de 11 Temmuz 1980'de doğdu. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Gazeteciliğe Rize'de başladı. Konya ve İstanbul'da yerel gazetecilik yaptı. Mayıs 2002'de *Radikal*'de başladığı muhabirliği, Ocak 2016'dan itibaren *Hürriyet* gazetesinde sürdürüyor. İnsan hakkı ihlalleri, düşünce ve ifade hürriyeti konularında haberleri yayımlanıyor. Saymaz, yirmiye yakın davada yargılandı. 2014 yılında Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün yılın "100 Basın Kahramanı" listesine alındı.

Kitapları: *Postmodern Cihad, Hanefî Yoldaş, Nefret / Malatya: Bir Milli Mutabakat Cinayeti, Oğlumu Öldürdünüz Arz Ederim, Sıfır Tolerans, Sözde Terörist, Esas Duruşta Cinayet, Ali İsmail, Fitrat, Çay Güzeli, Türkiye'de IŞİD.*

Ödülleri: İstanbul Tabipler Odası Basında Sağlık Ödülü (2009), Metin Göktepe Jüri Özel Ödülü (2010), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Özgürlüğü Ödülü (2010), İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Ayşenur Zarakolu Basın Özgürlüğü Ödülü (2011), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yılın Söyleşisi Ödülü (2012), Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü (2012), Çağdaş Gazeteciler Derneği Bursa Şubesi Onur Ödülü (2013), Halkevleri Derneği "Halkın Hakları" Basın Ödülü (2013), Elektrik Mühendisleri Odası "Hasan Balıkcı" Onur Ödülü (2014), Abdi İpekçi Yılın Gazetecilik Ödülü (2014), Halkların Demokratik Kongresi Emek Meclisi Ödülü (2015), TGC Başarı Ödülü Siyasi Haber Dalı (2015), Haliç Üniversitesi Yılın En İyi Gazetecisi Ödülü (2015), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 14. Ceride-i Kantar Yılın En İyi Gazetecisi Ödülü (2015), Çırağan Lions Kulübü 12. Türkan Kahramankaptan Yılın En İyi Gazetecisi Ödülü (2016), Necip Hablemitoğlu Toplumsal Duyarlılık Ödülü (2016), Tekirdağ Rotary Kulübü Meslekte Üstün Hizmet Ödülü (2017), Eskişehir Tabip Odası Basın-Sağlık Ödülü (2017), Uluslararası Lions Klübü Melvin Jones Dostluk Ödülü (2017), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başarı Ödülleri - Yılın Söyleşisi Ödülü (2017), 19. Uluslararası Büyükçekmece Festivali Basın Başarı Ödülü (2018).

*Yeğenlerim Kerem ile Yağız'a
ve onların akranlarına...*

*...Kızlarım,
oğullarım var gelecekte,
her biri vazgeçilmez cihan parçası
kaç bin yıllık hasretimin koncası
gözlerinden
gözlerinden öperim
bir umudum sende
anlıyor musun?*

– AHMED ARİF

İÇİNDEKİLER

TAKDİRİ İLAHİ ŞİRKETİ	11
------------------------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜLEYMANCILAR NASIL KURTULDU?	19
YETMİŞ TÜP BİRDEN PATLADI.....	19
YASA MADDESİ KALKTI, TARİKAT KURTULDU.....	22
Avukat Hakkı Ünalmiş: “Ben Olmasam Ceza Alan Olmazdı”	26

İKİNCİ BÖLÜM

ÖNCE TARİKAT KIYDI, SONRA ADALET	31
NURETTİN'İN KOLU KAÇ LİRA?.....	31
İŞ KAZASI DEĞİL, İNSANLIK SUÇU.....	35
Muhterem Ekşi: “İmkânım Olsa Gönderir miydim?”	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OKUMAK İÇİN CAN VERDİLER	43
BABALAR VE KIZLARI.....	43
VALİLİKTEN HİBE ALMIŞLAR.....	47

KAÇAK KREŞ KURMUŞLAR.....	49
ON BİR ÇOCUK, BİR ABLA.....	51
35 KİLO ET PEŞİNDE.....	55
ALADAĞ İŞ KAZASIYMIŞ.....	56
BİR YIL SONRA MÜDÜR YAPTILAR.....	60
OKUMAK İÇİN CAN VERDİLER.....	62
Ahmet Yetim: “Devlet Olsa Biz Böyle Olmazdık”.....	67

BEŞİNCİ BÖLÜM

ENSAR'IN ARDI AKP.....	73
KAÇAK YURDA DEVLETTEN YİRMİ BEŞ BİN TL.....	73
“SENİ ALLAH İÇİN SEVİYORUM,” DEMİŞ.....	77
CAMİ LOJMANINDA TECAVÜZ.....	80
ARSIZ SAVUNMA: “ÇOCUKLAR BENİ TAHRİK ETTİ”.....	82
ENSAR'IN ÖNÜNE KİM YATTI?.....	85
ENSAR MAĞDURMUŞ.....	90
Mustafa Hoş:	
“Bu Ülke Vicdanını Karaman'da Kaybetti”.....	94

BEŞİNCİ BÖLÜM

YA DEVLET PANSİYONU?.....	99
İKİ ODADA ON İKİ DAKİKA.....	99
İSTİSMARIN FOTOĞRAFI.....	102
KAZAN DAİRESİNDE TECAVÜZ.....	105
“İDARE TECAVÜZDEN SORUMLU”.....	108
Avukat Ezgi Küçüker:	
“Aileler Korktu, Şikâyetini Çekti”.....	111

SONUÇ.....	115
-------------------	------------

TAKDİRİ İLAHİ ŞİRKETİ

Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Karaağaç Kuran Kursu'nun ışıkları yatsı namazından sonra söndü. Dışarıda, karanlığın kaskatı donduğu bir ayaz hâkimdi.

Tarih, 1 Aralık 2015'ti ve saat gece ikiyi geçiyordu.

Kuran kursunda yatılı kalan on bir genç ve çocuk vardı. Onlardan beşi, ikinci kattaki ilk yatakhane de uyuyordu.

En büyükleri, Silvanlı Mehmet Bingöl'dü. Belediyede çalışan babasının okutma gücü olmadığı için on altı yaşındaki Mehmet iki ay önce yurda kaydolmuştu. Akranı Serhat Sancar ise Karaağaç'tandı. Çiftçi Faruk Sancar'ın oğluydu ve yedi kardeşli bir evde büyümüşü. Bir hafta önce kursa yazılmıştı. Karaağaçlı Şahin Kahraman, on dört yaşındaydı. Babası İkrami, oğlunu kursa yazdıran ilk veliydi. Yazdırmaya mecburdu. Çünkü evinde beş çocuğu daha vardı. On iki yaşındaki Suat Çankaya, sekizinci sınıftaydı; 14 yaşındaki Sabahattin Altun ise lise terk...

Beş çocuk kalorifer odayı ısıtmadığı için yatmadan önce elektrikli ısıtıcıyı yakmıştı.

Isıtıcının fişini halifleksin altından ranzaya uzatmış; sün-

ger yatağın altından geçirerek, prize takmışlardı. Onlar uyurken, priz patladı ve kablo tutuştu.

Diğer yatakhane de uyuyan Abdullah Tekin, saat 2’de sese bakmak üzere kapıyı açınca dumanın içinde kaldı. Derhal arkadaşlarını uyandırdı. Beşi dışarıya çıkarken, Nur Muhammet Bayka ise geride kaldı. Bu esnada, yangından kurtulanlardan Cihan Işık, köye doğru bağırarak koştu.

Kapı ağzında beş can

Karaağaçlılar köy meydanında yankılanan “Yardım edin!” çığlıklarına uyandı. Camı açanlar Kuran kursunun yandığını gördü. Su bidonlarına, kovalara ve merdivenlere davrananlar imdada koştu. Yurttaki on bir öğrenciden altısı kurtarılırken, Bayka’nın içeride kaldığı fark edildi. On altı yaşındaki Bayka, amcası tarafından çıkarılsa da artık çok geçti.¹

İkinci yatakhane ye hiç girilemedi. “Bizi kurtarın!” çığlıkları alevler arasında kayboldu. Cesetleri sabah kapının önünde tanınmayacak halde bulundu:

Beş kişinin yangın sırasında yatakhane de oldukları, yangını fark ederek PVC kapıdan kaçmaya çalıştıkları ancak açamadıkları ve kapının önünde yere yığıldıkları ve cesetlerinin burada bulunduğu...²

Ertesi gün yurda giren jandarmaya göre binada elektrik sayacı yoktu. Kaçak elektrik kullanılıyordu. Elektrik panosunda ise “kuş yuvası şeklinde kurumuş ot ve dal parçaları” çıktı. Yangın anında akımı kesmek için gereken, piyasada elli TL değerindeki kaçak akım rölesi takılmamıştı.³ Bu nok-

1 Abdullah Tekin’in 8 Aralık 2015’te alınan ifadesi.

2 Lice İlçe Jandarma Komutanlığı’nın 1 Aralık 2015 tarihli olay yeri inceleme raporu.

3 Akdeniz Üniversitesi’nin 6 Mayıs 2016 tarihli bilirkişi raporu.

sanlıklara rağmen müftülük, kursun 2011-2012'de faaliyete başlamasına izin vermişti.

Üç yıl sonra, Eylül 2015'te, yurda öğretici olarak Faruk Işık atandı. O tarihe kadar bu kurs "C" sınıfı diye tabir edilen, gündüz eğitim verilen nitelikteyken; Işık, kursu izinsiz şekilde yatılıya çevirdi. İkinci katta iki yatakhane kurdu, öğrencileri kaydetti.

Ekim 2015'te müftülüğe başvurarak, yatılıya geçmek istediğini bildirdi. Kasım'da yapılan denetimde müftülük, elektriğini kaçak kullanan ve yasadışı şekilde öğrenci kabul eden yurdu kapatması gerekirken; "B" grubu olmak için gerekli standardın sağlandığını ilan etti. Raporda, "Fiziki imkânın iyi olduğu müşahede edildi. Öğrencilerin sayısının çokluğu sevindirici" diye yazıldı. Işık, "Siz başvurunuzu yapın" denilerek, tebrik edildi. Onaydan iki hafta sonra altı çocuk can verdi.

Allah'ın takdiri!

Karaağaç yangınından sonra hiçbir veli şikâyetçi olmadı. Veliler Suat Çankaya'nın babası Celal gibi, "Allah'ın takdiri ile olmuştur" dedi.⁴ Faruk Işık ve köy muhtarı ile azalar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 85/2. maddesi gereğince "taksirle birden çok kişinin ölümüne sebebiyet vermek" suçlaması ve iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı. Tahmin edileceği üzere kimse tutuklanmadı.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na (DİB) göre tek kusurlu, Işık'tı. DİB "Başkanlığımızın her türlü denetimi yapmasına rağmen Işık'ın yatılı öğrenci kabul etmesi neticesinde oluşan zarardan sorumlu değiliz"⁵ dedi. Oysa DİB, kursun elektriği ka-

4 Celal Çankaya'nın 4 Aralık 2015'te alınan ifadesi.

5 DİB'in Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi'nde görülen 2016/2011 esas numaralı davaya gönderdiği savunma.

çak olduğu halde denetimde bir eksiklik saptamayarak, yasadışılığa göz yummuştu. Üstelik DİB, suçlamaktan geri durmadığı Işık'ı Konya'nın Hüyük ilçesine atamıştı.

Bu yasa tanımazlık, Diyarbakır'a özgü değildi. DİB'in 2017 verilerine göre Karaağaç Kuran Kursu gibi, Türkiye'de 15.796 Kuran kursu var.⁶ Kurslardan 9.980'i il ve ilçelerde, 5.816'sı belde ve köylerde faaliyet gösteriyor. 3.244'ü derneklere, 333'ü vakıflara ve 984'ü şahıslara kayıtlı... "Medrese" adlı verilen yatılı kurslar çoğunlukla tarikat ve cemaatlere ait.

Tarikat yurtları

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) verilerine göre 2016/2017 yılı eğitim yılında örgün eğitimden 17.702.938 öğrenci yararlandı.⁷ Kamuya ait 62.250 okulun 2.936'sında pansiyon var. Pansiyonlardaki 532.667 yataktan 359.521'i dolu görünüyor.⁸

YÖK verilerine göre 2017/2018 öğretim yılında 7.360.371 üniversiteli eğitim aldı. Bu öğrencilerden 6.963.903'ü kamuda, 589.307'si vakıf üniversitelerinde okuyor.

Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı 81 il, 236 ilçe ve üçü yurtdışında olmak üzere 738 yurt var. Bu yurtlarda 371.954 kız ve 234.164 erkek öğrenci kapasitesine erişildi.⁹

Buna karşın 3964 özel yurt bulunuyor. Bu yurtlardan 2.267'si ortaöğretim, 1.197'si ise yükseköğretim alanında çalışıyor. Ortaöğretim yurtlarının 2.153'ü derneklere, 65'i vakıflara; yükseköğretimdekilerin 343'ü derneklere, 113'ü vakıflara ait.

6 stratejigelistirme.diyabet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler

7 <http://www.meb.gov.tr/2016-2017-egitim-ve-ogretim-donemi-istatistikleri-yayimlandi/haber/14443/tr>

8 TBMM Aladağ Meclis Araştırması Raporu, s. 138.

9 *A.g.e.*, s. 142.

Ortaöğretim yurtlarında 57.503, yükseköğretim yurtlarında 125.738 öğrenci kalıyor. Toplam 183.241 öğrenci yurtlarda barınıyor. Kapasitesinin 384.885 olduğu düşünülürse; görünen o ki, özel yurtların ancak yarısı dolabiliyor.¹⁰

Otuz tarikat ve 400 kol

Dernek ve vakıflara ait yurtların çoğu dinî gruplar tarafından işletiliyor. Eğitimde dinî yoğunlaşmanın iki gerekçesinden biri, ekonomik gelir; diğeri de örgütlenme olanağı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nden Prof. Dr. Esergül Balcı ve ekibi tarafından yürütülen "Eğitimde Tarikat ve Medrese Gerçeği" araştırmasına göre Türkiye'de otuz tarikat silsilesi ve bunlara bağlı 400 civarında kol var. Yaklaşık 2,6 milyon insanın bir tarikatla ilişkisi bulunuyor. Tarikat faaliyetine sürekli katılan nüfus, 1,1 milyon. 1,5 milyon kişi en az bir kez katıldığını vurguluyor.

Yalnızca İstanbul'da 445 tekke faaliyet gösteriyor. İstanbul, Siirt, Diyarbakır, Mardin, Adıyaman, Batman, Van, Hakkari, Şırnak, Ağrı, Muş, Bitlis, Gaziantep ve Şanlıurfa'da 800'ün üzerinde medrese var. Apartman katlarında kaç medrese olduğu bilinmiyor. Okul öncesi çağda medreseye kaydolma yaşı üçe kadar düşüyor. Bir milyon çocuk tarikat ve cemaatlerin elinden geçiyor.

"Menzil" ve "İsmailağa" gibi kitlesel Nakşibendi kollarının da aralarında olduğu çok sayıda tarikat ve cemaat binlerce Kuran kursu ve öğrenci yurdunu yönetiyor. Tabelasında "Talebe" sözcüğü geçenlerin tümü Süleymancı...

¹⁰ A.g.e., s. 159.

Kurslar ve yurtlar imparatorluğu¹¹

Tarikatın adı, kurucu şeyhi olan Süleyman Hilmi Tunahan'dan geliyor. Bulgaristan'da 1888'de doğan Tunahan, 1925'te medreseler kapatılınca vaizliğe başladı. Gizlice din eğitimi verdiği için görevden atıldı. 1951'de Çamlıca Kuran Kursu'nu açtı ve Anadolu'ya yayıldı. İlk öğrencileri DİB'in kadrosu oldu.

Tunahan, 1957'den sonra Demokrat Parti ile kavgaya tutuştu. Bir taraftarı, Bursa'daki Ulucami'de "Süleyman Efendi mehdidir" diye bağırınca Tunahan ve damadı Kemal Kacar tutuklandı. Tunahan 1959'da ölünce defin için Fatih Camii avlusuna izin alındığı halde polis tarafından zorla Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü.

Tunahan hayattayken, veliaht olarak, Eskişehirli bir tüccar olan damadı Kacar'ı işaret etti. Kacar'ın mavi takkesi müritler arasında popüler olunca tarikat "mavi takkeliler" diye bilindi. Kacar, 1965'te Millet Partisi'nden, 1969 ve 1977'de Adalet Partisi'nden Kütahya Milletvekili seçildi.

Süleymancılar yurt dışında Kuran kursu açan ilk grup oldu. Almanya'da İslâm Kültür Merkezleri açılırken; Süleymancı camilerinin sayısı 150'ye çıktı.

12 Mart'ta Kuran kurslarının devletleştirilmesi sonucu Süleymancılar kursların çoğunu yitirdi. Elde kalan 909 dernek, "Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Dernekleri Federasyonu" adı altında birleştirildi.

Kacar, 12 Eylül'den sonra kurslar nedeniyle bir buçuk yıl tutuklu kaldı. Süleymancılar 1983 ve 1987'de ANAP'ı, 1991'de DYP'yi, 1995'te Refah Partisi'ni destekledi. Kacar'ın baldızı ve Tunahan'ın kızı olan Ferhan Denizolgun'un oğlu Ahmet Arif Denizolgun, RP Antalya Milletvekili seçildi. Ka-

11 İsmail Saymaz, "Kurslar ve yurtlar imparatorluğu: Süleymancılar", *Hürriyet*, 11 Aralık 2016.

car, 2000'de ölünce yerine Denizolgun geçti. Denizolgun ise 2002'de ANAP'ı, 2007'de Demokrat Parti'yi desteklerken; ağabeyi Mehmet Beyazıt iki dönem AKP'den İstanbul Milletvekili oldu. Fakat Mehmet Beyazıt'ın gücü, Süleymancılara AKP'lileştirmeye yetmedi. Aynı yıl Piyalepaşa Kuran Kursu ve Okul Talebelerine Yardım Derneği'ne ait Kuran kursu kaçak diye yıkılırınca Süleymancılar ile AKP arasında kılıçlar çekildi. Tarikat 2011'de MHP'ye oy verdi.

Denizolgun, 8 Eylül 2016'da vefat ettiği güne dek gözlerden uzak kaldı. 2014 yılında yerel seçimlerde Antalya'da CHP ile pazarlık edildi. 2015 yılındaki 7 Haziran ve 1 Kasım seçimlerinde bir partiye işaret edilmedi. Taban AKP'ye oy verdi. Eylül 2016'da vefat eden Denizolgun'un yerine 34 yaşındaki yeğeni Alihan Kuriş lider seçildi. Süleymancılar 24 Haziran 2018'de genel seçimde tercihini açıklamadı. Cumhurbaşkanlığında Meral Akşener'e, parlamentoda İyi Parti'ye oy verdikleri yazıldı. Bu yüzden AKP'nin hedefi haline geldiler ve iddiaya göre yurtlarına müfettişler gönderildi. Halen tarikatın "Tunceli dahil" bini aşkın yatılı kız ve erkek Kuran kursu ve öğrenci yurdu olduğu ileri sürülüyor.

Ak yurtlar

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ailesi ve AKP'liler 2012'den sonra yurtlara yöneldi. Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı iken kurduğu İstanbul Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfı, o yıl Türkiye Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfı'na (TÜRGEV) dönüştürüldü. Erdoğan'ın kızı, Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın eşi Esra Albayrak'ın yönetim kurulu üyesi olduğu TÜRGEV'in otuz iki şehirde altmış yurdu var. Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın kurduğu Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA) da elli iki yurt açtı.

AKP ile doğrudan ilişki halinde olan İlim Yayma Cemiyeti'nin 172 il ve ilçede toplam 174, Ensar Vakfı'nın on bir şehirde yirmi yedi, İmam Hatipliler Derneği'nin on iki şehirde on altı yurdu bulunuyor.

AKP iktidarlarında dinî yurt ve kursların yasadışılığına göz yumuldu. Tarikat ve cemaatlerin şikâyeti üzerine ve gereksinimleri doğrultusunda ilgili yasalar ya değiştirildi ya da tümden kaldırıldı.

Başladığımız yere, Diyarbakır'ın Karaağaç köyüne dönelim.

Karaağaç Kuran Kursu'nda can veren altı çocuk; tarikat şeyhleri tarafından kutsanmış "imansız" bir piyasanın ve bu kuralsız piyasada bozdurulmuş kör bir inancın kurbanlarıydı.

Karaağaçlı çocukları; anayasasında yazıldığı üzere demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olması beklenen Türkiye Cumhuriyeti'nin diğer kimsesizleri izledi: Konya Taşkent'te doğalgaz patlamasında yiten on sekiz kız çocuğu, Adana Aladağ'da köze dönmüş on iki kız çocuğu, Karaman'da tecavüze uğrayan on erkek çocuğu, Kütahya'da bir kolunu kıyma makinesinde bırakan on iki yaşındaki Nurettin ve Adıyaman'da bir ortaokul pansiyonunda ırzına geçilen çocuklar...